

ASLİCAN KALFA-TOPATEŞ • Dilenciler

ASLİCAN KALFA-TOPATEŞ 1983 yılında Ankara'da doğdu. Lisans eğitimini Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü'nde, yüksek lisansını Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı'nda, doktorasını Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü'nde tamamladı. Halen Pamukkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Yönetim ve Çalışma Sosyolojisi Anabilim Dalı'nda öğretim elemanıdır. Sosyal politika ve çalışma sosyolojisi alanında çalışmalar yapmaktadır.

İletişim Yayınları 2249 • Araştırma-İnceleme Dizisi 371

ISBN-13: 978-975-05-1864-5

© 2015 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2015, İstanbul

EDITÖR Taml Bora

YAYINA HAZIRLAYAN Nurseli Gamze Korkmaz

DIZI KAPAK TASARIMI Ümit Kıvanç

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI Adem Erkoçak

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Remzi Abbas

DIZIN Ümran Küçükislamoglu

BASKI ve CILT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ASLİCAN KALFA-TOPATEŞ

Dilenciler

Türkiye’de Yoksulluk
ve Dilenme Kültürü

*Genç yaşında aniden aramızdan ayrılan
can dostum, biricik değerli arkadaşım
Özge Tütek Güvenç'in aziz anısına...*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	11
GİRİŞ	15
BİRİNCİ BÖLÜM	
TARİHSEL VE TOPLUMSAL SİSTEMLER BAĞLAMINDA YOKSULLUK VE DİLENCİLİK	23
Temel kavramlar.....	23
Feodal sistemde yoksulluk ve dilencilik.....	29
Kapitalist sistemde yoksulluk ve dilencilik.....	31
<i>Feodalizmin çözülmesi ve Sanayi Devrimi</i>	31
<i>Yoksulluk ve dilencilikle mücadele yöntemleri: Yönetme ve cezalandırmadan hümanizma ve sosyal politikaya geçiş</i>	36
<i>Kapitalist sistemin ilk tökezlemelerinden refah kapitalizmine</i>	41
İKİNCİ BÖLÜM	
KÜRESELLEŞME VE YENİ YOKSULLUK EKSENİNDE DİLENME KÜLTÜRÜ	43
Refah devletinin dönüşümü.....	43
Yeni yoksulluk, sınıfsızlık ve sosyal dışlanma.....	45
Toplumsal cinsiyet ve yoksulluk.....	48

Günümüzde dilencilik ve dilenme kültürü.....	50
<i>Dilenmenin dinsel temelleri</i>	51
<i>Sokak eksenli bir ekonomik etkinlik olarak dilencilik ve dilenme türleri</i>	55
<i>Dilencilere yönelik tutum ve algılar</i>	60
Çevre ülkelerde yoksulluk ve dilencilik: Yoksullar için bir hayatta kalma stratejisi.....	63

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OSMANLI İMPARATORLUĞU VE GÜNÜMÜZ TÜRKİYESİ'NDE YOKSULLUK VE DİLENCİLİK	69
Osmanlı İmparatorluğu dönemi.....	69
Türkiye'de yoksulluk ve dilencilik.....	82
<i>Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze Türkiye'nin ekonomi-politik bağlamı ve yoksulluk</i>	82
<i>Türkiye'de dilencilik</i>	100

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ALAN ARAŞTIRMASI	113
Araştırmanın tasarımı ve yöntemi.....	113
Araştırma bulguları.....	115
<i>Sosyo-demografik veriler</i>	115
<i>Yoksullukla çeşitli risk kümeleri arasındaki ilişkiselliğin zorlayıcılığı: Bir mücadele biçimi olarak dilencilik ve dilenme kültürünün oluşumu</i>	121
<i>Göç: "Tarla yok bi şey yok... Nasıl durcaz?"</i>	122
<i>Hane yapılarındaki dönüşüm ve aile riskleri: "Nerde içki içiyö, orda sızıp kalıyo, evlere barka da gelmiyo..."</i>	125
<i>Kentsel geçim olanaklarının daralması ve hane üyelerinin geçim kaynakları</i>	136
<i>Dilencilik ve gelir elde etmek için yürütölen diğer etkinlikler: "Karnım açtı. Çarem yoktu."</i>	137
<i>Önceden yapılan işlerde tutunamama ve geçim sıkıntısı</i>	143
<i>Dilenme-yardım ilişkiselliği: Sosyal yardımlardan ve sosyal ve ekonomik destekten faydalanma</i>	150
<i>Yapabilirlikten yoksunluk ve dezavantajlar</i>	158
<i>Enformel ve formel dayanışma ağlarının aşınması: "Kimsenin kimseye faydası yok."</i>	169

<i>Dilenme etkinliğinin ve dilencililiğin yapısal özellikleri</i>	179
<i>Dilenmeye başlama süreci ve dilencililiğin öğrenilmesi:</i>	
<i>“Selpağa git, aç kalacağına...”</i>	179
<i>Dilenme biçimleri ve dilenci tipolojisi</i>	191
<i>Dilencilerin dilenme etkinliğine ilişkin algıları</i>	201
<i>Dilencililiğin mekânsal ve zamansal boyutu</i>	213
<i>Dilencilerin kazanç stratejileri ve gelir düzeyleri</i>	218
<i>Devletle ve diğer insanlarla olan ilişkiler bağlamında yararlanılan destekler ve karşılaşılan riskler:</i>	
<i>“Boynumuza sanki biri ip çekiyor...”</i>	232
<i>Dilencilerin habitusu olarak dilenme kültürü ve sınıfaltı</i>	255
<i>Dilenme kültürünün dönüşebilme eğilimi ve dilencilerin gelecek beklentileri: “Ben çektim, evlatlarım çekmesin.”</i>	271
SONUÇ VE ÖNERİLER	285
KAYNAKÇA	297
DİZİN	313

TEŞEKKÜR

Her bilimsel araştırma gibi bu araştırmanın yapılması da zorlu geçen bir zaman dilimine yayıldı. Bu süreçte birçok kişi tarafından bana sağlanan yardım ve destekler olmadan çalışmam tamamlanamazdı. Öncelikle, benimle görüşmeyi kabul eden tüm yanıtlayıcılara teşekkürü borç bilirim. Araştırmaya katılmayı kabul eden dilencilerden başka, araştırma etiği gereği isimlerini sayamayacağım sosyal hizmet uzmanları ve sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı çalışanları, benimle görüşmeyi kabul etmenin yanı sıra bazı dilencilere ulaşmamı sağlayan kanallar kurdular; kurumlarına yaptığım ziyaretlerde arkadaşlıklarını, samimiyetlerini ve özverilerini esirgemeyerek bana vakit ayırdılar. Onların kurdukları kanallar olmasaydı, alan araştırmasının gerçekleştirilmesi son derece güç olacaktı. Bunun yanı sıra bazı kurum yetkilileriyle görüşmem için gerekli bağlantıları kuran Semiha ve Murat'a çok teşekkür ederim. İkisi de, böyle bir araştırma yaptığımı ve yardım talebimi haber alır almaz ivedilikle harekete geçtiler. Araştırma sürecinde değerli hocalarım Prof. Dr. İlkey Savcı, Prof. Dr. Gülay Toksöz, Prof. Dr. Alev Özkazanç, Prof. Dr. Oğuz Karadeniz ve Prof. Dr. Recep Varçın'ın ilgisi, çalışmamın tamamlanmasında en önemli rolü oynadı. Bu kapsamda öncelikle danışmanım ve kıymet-

li hocam Prof. Dr. İlkey Savcı, bu araştırmayı yapmam için beni yüreklendirdi ve son derece değerli yorum, görüş ve önerilerini, engin bilgisini benimle paylaşarak, çalışmamı titizlikle değerlendirerek bana vakit ayırdı. Tez sürecinde ailem İris Kalfa, Semih Kalfa, Fulya Kalfa, Müşerref Topateş, Suat Topateş, Hale Turanoğlu ve isimlerini sayamayacağım tüm dostlarım manevi desteklerini hiçbir zaman esirgemeyerek zor zamanlarımda yanımda oldular. Onların varlığı bana her zaman güç verdi. Son teşekkürüm, uzun fikir alışverişlerimizde özgün yorumlarıyla araştırmamı zenginleştiren ve ona farklı bir boyut katan, kaynakları bulma sürecinde yardımcı olan, araştırmamı gözden geçirerek değerlendirmelerini sunan sevgili eşim ve meslektaşım Hakan Topateş'e.

“Gece indi mi dilenciler de
yıldızlar gibi, Tanrı’nın Kapısı
önünde uyumak için bir araya
gelirlerdi. Sadece yoksulluktu
onları birbirine bağlayan.”

– ASTURIAS, 1974: 11

“...bিরer hakaret yerine geçen ‘ayaktakımı’, ‘sefiller’, ‘alt tabaka’,
‘dilenci tayfası’ gibi bütün o sözcükler, aslında düşünlerden çok,
egemenlerin; bahtsız ve nasipsizlerden çok, imtiyazlıların
hatasını dile getirmektedir.

Bize gelince, bu sözleri her söyleyişimizde acı ve saygı duymaktayız;
çünkü felsefe, bu sözcüklerin denk düştüğü olguları
enine boyuna incelemeye giriştiğinde, ipe sapa gelmez şeylerin
yanı sıra, çoğu zaman yüce şeyler de bulur.”

– HUGO, 2005: 13

GİRİŞ

Dilencilik yoksulluğun tarihsel olarak ortaya çıkışından itibaren birçok toplumda yer almış bir olgudur. Dünyada yoksulluğun oluştuğu hemen hemen her yer ve zamanda, dilencililiğin de bir gelir elde etme biçimi olarak belirlediği gerçeğine, özellikle yoksulluk tarihine dair eserlerde değinilmiştir. Dilencilik, dinî ve kültürel kalıplarla yoksulluk koşullarının eklenmesi sonucu farklı biçimler almıştır.

Günümüzün küresel kapitalizm koşullarında ise, neoliberal ekonomi politikalarının yarattığı yoksulluk süreçlerinin bir sonucu olarak dilenciler sınıfta olarak değerlendirilebilecek marjinal, toplum dışı kesimlerde yoğunlaşmıştır. 1970'li yıllardan itibaren dünya genelinde yaşanan neoliberal dönüşüm, bu eğilimlere ivme kazandırmıştır. Özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için yoksulluk, artık ciddi ölçüde yapısallaşan ve politika yapıcılar tarafından etkin çözüm üretilmeyen bir sorundur. Bunda, merkez-çevre ülkeler ikiliğine dayalı küresel bir ekonomi-politik yapılanma ve uluslararası kuruluşların yoksulluğu giderme söylemi altında onu yönetilebilir bir noktaya taşıdıkları gerçeği etkili olmaktadır. Böylelikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde geniş halk kesimleri yoksulluğun yarattığı çeşitli dezavantajlarla yüzleşmektedir. Gelişmek-

te olan ÷lkelerde sağlık, eğitim, temiz su ve temel sağlık hizmetlerine erişim kapsamında çeşitli yoksunluklar yaşanmaktadır. Bu yoksunluklar, yoksulluğu doğrudan etkilemektedir (UNDP, 2011: 7). Azgelişmiş ÷lkelerde ise, n÷fus baskısı ve g÷ç gibi fakt÷rler yoksulluğa neden olmaktadır (şenses, 2003: 152-164). Gelişmiş merkez ÷lkelerde de yoksulluk, k÷reselleşmeyle oluşan s÷reçte muazzam boyutlara varmıştır.

Bu s÷reç, kapitalizmin doğasına içkin olan ekonomik krizlerle hızlanmakta ve toplumlardaki zengin-yoksul uçurumu derinleşmektedir. Örneğin 2008'de yaşanan d÷nya ekonomik krizi sonucunda Birleşmiş Milletler, 2015'e kadar yoksulluğu yarıya indirme hedefini gerçekleştirememiştir (UN, 2009: 2). T÷rkiye'de de yoksulluk, özellikle 1980'lerden itibaren yaşanan hızlı dışa açılma ve özellikle Özal önderliğinde başlatılan neoliberal politikaların etkisiyle ciddi ölç÷de artmış; g÷ç, eğitimsizlik, işsizlik, gelir dağılımı eşitersizlikleri, ekonomik krizler ve k÷resel g÷ç odakları doğrultusunda izlenen ekonomi politikaları gibi çeşitli fakt÷rlerle yapısallaşarak ç÷zülemeyen bir d÷ęüm haline gelmiştir.

Yoksulluğun böylesine arttığı bir d÷nyada yoksullukla ilgili yapılacak bilimsel çalışmalar şüphesiz elzemdir. Bu kapsamda, 1970'lerden itibaren yaşanan dönüşümden günümüze dek, yeni yoksulluk üzerine çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Sınıfaltı, sosyal dışlanma, evsizlik, çalışan yoksullar, enformel sektör gibi konular yoksulluk çalışmalarındaki genel eğilimi yansıtarak sosyal bilimlerde ilgi odağı olmuştur. Ancak, bir yoksul grubu olan dilencileri konu alan çalışmalar son derece sınırlıdır. Bu sınırlılıık, dilencilere yönelik olumsuz algıların sosyal bilimlere yansımından kaynaklanıyor olabilir. Nitekim d÷nyanın birçok bölgesinde dilenme, toplumsal düzlemde kabul edilmeyen bir davranış biçimi olarak gör÷lmektedir (Massey vd., 2010: 64). Bu gerçeği açıklamak için mekânsal düzlemde bir değerlendirme yapacak olursak, dilencilerin kamusal alanlarda, kalabalık mekânlarda ve sokaklarda yer almalarının, toplumdaki marjinal konumlarını değiştirmediğini belirtmemiz gerekmektedir. Bunun nedeni, sokakta birçok insanın önünden geçtiği

dilencilerin, tüm var olma biçimleriyle normal olanın dışındaki yaşam tarzlarını ve değerlerini temsil ettikleri için yok sayılmalarıdır. Bu temsiliyet esasında dilenciler, toplumsal bilinçaltında bakılmak, görülme istenmeyen, zararlı ve tehlikeli bir niteliğe sahip olarak konumlanır. Göze çarpan yoksullukları, zor durumları ya da dikkat çekmeye çalışmaları, onları daha da görünmez, reddedilen ve/veya istenmeyen bir hale getirerek toplumdaki normal ve anormal olan arasındaki yarılmayı derinleştirir. Yoldan geçenlerin¹ dilencilerle karşılaştıklarında hızlı davranmaları ya da sadaka verirken dilencilerin yüzüne bakmamaları gibi davranışlar, anormal olandan kaçınma, sakınma ve kurtulma isteğinin dışavurumudur. Yaşadıkları yerler itibarıyla de marjinal olan dilenciler, tahmin edilenin aksine, özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ya da az gelişmiş birçok ülkede ev ve aile hayatına sahiptir ve kentlerin çöküntü alanlarında, tehlikeli bölgelerinde veya varoşlarında yaşamaktadır.

Dilencilere yönelik bahsettiğimiz bu kalıp yargılar ve olumsuz tutumlar sosyal bilimlere de yansımıştır ve değerli çabalar taşıyan bazı araştırmaların varlığına rağmen dilenciler genel itibarıyla görünmez kalmıştır. Bunda şüphesiz, marjinal kesimlere yönelik çalışmaların, özellikle de alan araştırmalarının kendine özgü sıkıntıları beraberinde getirmesinin etkisi büyüktür. Konuyla ilgili “içeriden” bir perspektif edinmek zordur ve gerçekleştirilmiş bazı çalışmaların varlığına rağmen çok az araştırmacı sokaklarda dilencilerle görüşerek araştırma yapmaktadır (Weiss, 2007: 96). Dilencilere yönelik bu “kaçınma” tutumu, bilimsel çalışmaları nicel boyutta sınırlandırarak konuya dair bilgi birikiminin görece yetersiz kalmasına ve tutarlı bir kavramsal çerçevenin oluşamamasına yol açmıştır. Doğrudan dilencilikle ilgili yapılan araştırmalar sınırlı sayıda olduğu için, dilencilikle dair bilgiler genellikle yoksulluk, sınıfsızlık ya da evsizlik gibi olgularla ilgili araştırmaların satır aralarında bulunmaktadır. Bu araştırmanın da literatür taraması aşamasında,

1 “Yoldan geçen” kavramı dilencilikle ilgili İngilizce literatürde yer alan ve dilencilerin önünden geçen ya da onlara sadaka veren kişileri anlatmak için kullanılan “passer-by” kelimesinin araştırmacı tarafından Türkçeleştirilmiş halidir.

özellikle Türkiye düzeyinde bilgi edinme hususunda zorluklarla karşılaşmıştır.

Dilencilik araştırmalarının önemli bir bölümünün, az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerle ilgili olduğu görölmektedir. Batı ülkeleriyle ilgili araştırmalarda ise, dilencilik çoğunlukla evsizlikle ilişkili olarak ele alınmaktadır. Bunun nedeni, Batı ülkelerindeki dilencilerin daha ziyade evsizlerden oluşmasıdır. Türkiye’de ise dilenciligi konu edinen akademik araştırmalar sınırlıdır ve yapılan çalışmaların önemli bir bölümü, dünyadaki eğilime uygun olarak tarih araştırmalarından meydana gelmektedir.² Türkiye’de akademik çalışmaların yanı sıra, kurumsal düzeyde de dilencilerle ilgili bilgi eksikliği vardır. Dilencilerle ilgili yeterli veri olmaması, alan araştırmasında çeşitli yetkililerle görüşüldüğü zaman karşı karşıya kalınan önemli bir sorun olmuştur.³

Dilencilik araştırmalarıyla ilgili bir başka sorun, kavramsallaştırma ve sınıflandırmalarda yapılan hatalardır. Bunların en önemlileri, dilenciligin tarihin en eski meslekleri arasında yer aldığı ve insanlık var oldukça dilenciligin de yaşayacağı iddialarıdır. Bu iddialarda dilencilik, yapısal kaynakları yeterince çözümlenmeden toplumdaki sınıfsal dinamiklerden ayrı tutularak ve ilişkisellik boyutu ihmal edilerek, bağımsız bir kategoriymiş gibi betimlenmektedir.

Bilimsel çalışmaların sınırlılığının ve kavramsal çerçevenin yeterli bir tutarlılığa kavuşmamasının yanı sıra gerek Türkiye’de, gerekse dünyada yapılan bazı dilencilik araştırmalarında görölen bir başka sorun, egemen çalışmayı merkeze alan ve idealleştiren; dilencileri zararlı ve tehlikeli, dilenmeyi ise ah-

2 Dilencilikle ilgili tarih araştırmalarına dair örnekler için bkz. Atalay, 2008; Bailey, 2003; Baker, 2009; Demirtaş, 2006; Demirtaş, 2008; Eliaçık, 2008; Genç, 2008; Hitchcock, 2005; Lu, 2005; Kodaman, 1941; McStay Adams, 1990; Mermutlu, 2008; Özdemir Kızılkın, 2008; Robertson, 1983; Sakaoglu, 1987; Sarısamam, 2008; Şirin, 2008; Tekin, 2008; Uygun, 2011; Vorspan, 1977.

3 Bununla birlikte araştırma tamamlandıktan sonra edinilen bir bilgiye göre Antalya Büyükşehir Belediyesi Zabıta Daire Başkanlığı’na hazırlanması planlanan bir veri tabanı aracılığıyla dilencilerin kayıt altına alınmaları ve topluma kazandırılmaları amaçlanmaktadır. Bkz. <http://www.akdenizmanset.com.tr/ozel-haber/dilenciler-kayit-altina-alinacak-h109176.html>, (26.12.2014).

lâk dışı ve tembelce bir “davranış” olarak değerlendiren kınama yüklü tutum ve algıların içkinliğidir. Bu argümanda “davranış” kavramına yaptığımız vurgu anlamlıdır. Nitekim dilencilik sosyal bilimlerde büyük ölçüde adeta bir davranış bozukluğu olarak bireysel düzeyde ele alınmaktadır. Bu damgalayıcı görüşlere bir örnek, dilencilerin çok azının gerçekten yardıma muhtaç olduğu ve çoğunun insanların duygularını sömürerek haksız yere para kazandığı yönündeki iddialardır (Paksoy vd., 2008: 557-8). Görüldüğü gibi, bu araştırmalarda kimi zaman nesnel bilimsellik anlayışı ihlal edilebilmektedir.⁴ Buna bağlı olarak bilimsel araştırmalarda, zaman zaman spekülâtif gazete haberlerine benzeyen suçlayıcı tavırlara rastlanmaktadır. Türk basınında da dilencilik spekülâtif ve sansasyonel boyutuna dair bilgilerin ön planda tutulduğu görülmektedir.

Dilencilığe yönelik tüm bu olumsuz tutumlar, aslında yoksulluğa dair tutumlarla ve yoksulluk çalışmalarının diliyle koştur. Birçok ülkede yoksulluk çalışmalarının dili korku, suçlama ve acıma temalarını içermektedir. Bu temalardan korku sosyal patlama, bulaşıcı hastalık gibi ögelere; suçlama, yoksulları tembel ve cahil olarak damgalamaya; acıma ise hayırseverlik vurgusuna sahiptir. Tüm bu ögeler yoksulların birer insan olarak hakları olduğunu kabul etmeyi zorlaştırmaktadır (Buğra, 2007b: 76).

Bu araştırma, mevcut bilgi birikimine bir katkı yapmayı ve dilencilikle ilgili literatürde eksik olan kavramsal çerçeveyi tamamlamayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda araştırmada dilencilik biçimlerine ve dilencilere dair sınıflandırma ve tanımlamalar geliştirilecektir. Çalışma, dilencilığe yönelik tamamen nesnel bir tavır benimseme çabasını ve umudunu taşımakta olup dilencilik ahlâk dışı, dilenenleri ise zavallı ya da muhtaç olarak gören herhangi bir bakış açısından uzak durmayı hedeflemektedir. Şüphesiz bu hedef, sınıfaltı yoksul kesimler için ancak asgari yaşam koşullarını sağlamaya olanak tanıyan dilenme etkinliğini yüceltmek anlamına gelmemektedir. Aksine

4 Bu araştırmalara örnek olarak bkz. Gökalp, 2008; Köktürk, 2008; Sancaklı, 2008; Yeniçeri, 2008.

araştırmamızda dilencilikğin insan onuruna hiçbir şekilde yaraşmayan bir gelir elde etme biçimi olduğu görüşü benimsenmekte ve bu anlamda bir sosyal politika perspektifiyle, dilencilerin eğitim ve istihdam olanaklarına erişiminin sağlanabileceği alternatif politika önerilerinde bulunulmaya çalışılmaktadır. Nitekim dilencilikğin Türkiye'deki boyutları, yoksulluğu dilenmek zorunda kalacak kadar derin biçimde deneyimleyen kesimlerin, sosyal politika anlayışıyla değerlendirilmesinin elzem olduğunu düşündürmektedir.

Araştırmamızın hipotezi, yapısal bir sorun niteliğindeki yoksullukla ilişkili olarak ortaya çıkan dilencilikğin zamanla bir kültüre dönüşmesi, ancak bu kültürün değişme potansiyelini bünyesinde barındıran dinamik bir yapıya sahip olmasıdır. Bu söylenenlere koşut olarak araştırmanın problemi, Türkiye'de dilencilikğin ve dilenme kültürünün hangi etmenlerle ve nasıl oluştuğunu, bu kültürün nasıl bir yapıya ve değişme potansiyeline sahip olduğunu ortaya koymaktır. Bu çalışmayla, yoksulluk eksenli bir çözümlemeye dayanarak dilenme kültürünün hangi dinamiklerle geliştiği, ekonomik, politik ve kültürel yönleriyle ele alınacaktır. Araştırma, dilenmeyi tarihsel ve yapısal boyutlarıyla inceleyerek temel sorunsala uygun biçimde yoksulluk eksenli bir çözümleme yürütmeyi amaçlamaktadır.

Araştırmamızın Birinci Bölümü'nde yoksulluk ve dilencilik, tarihsel gelişimine bağılı olarak, feodalizmden kapitalizme geçiş, kapitalist sistemin yerleşmesi, krizler, iki dünya savaşı ve refah kapitalizmi dönemleri ekseninde ele alınacaktır. Bu kapsamda, feodalizmin çözülme ve kapitalizmin yerleşme döneminden başlayacak şekilde Sanayi Devrimi yıllarına kadar yoksulların ve dilencilerin kapatılma pratikleri ve yasal düzenlemelerle nasıl denetim altına alındıkları ve yönetildikleri çözümlenecektir. Bu bölümde Sanayi Devrimi'nin olgunlaşma evresinde gelişen sosyal politikalara bağılı olarak alınan önlemlerden de bahsedilecektir. Bölüm, 19. yüzyılın sonunda baş gösteren kapitalizmin ilk krizlerinin ve iki dünya savaşının ekonomi-politiğinin oluşum sürecini hazırladığı refah kapitalizminin anlatılmasıyla son bulacaktır.

İkinci Bölüm, küreselleşme sürecinde refah kapitalizminin çözülmesiyle oluşan yoksulluk ve dilencilik biçimleri üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu kapsamda yoksulluğun yeni biçimleri, sınıfta, sosyal dışlanma ve kadın yoksulluğu gibi kavram ve olgular bağlamında ele alınacaktır. Ardından dilenme kültürü ve dilencililiğin günümüzdeki durumu çözümlenecektir. Bu çözümlenme, dilencililiğin dinsel temellerinin, sokak eksenli ekonomik bir etkinlik olmasının, dilencilere yönelik tutum ve algıların aktarılmasını kapsamaktadır.

Üçüncü Bölüm Türkiye'deki durumun çözümlenmesinden oluşmaktadır. Bu bağlamda yoksulluk ve dilencililiğin Türkiye'deki boyutları, Osmanlı İmparatorluğu döneminden itibaren, çeşitli ekonomi-politik dönüşümlerin ışığında ele alınacaktır.

Buraya kadar bahsettiğimiz, araştırmanın bu ilk üç bölümündeki çözümlenmelerle dilencililiğin tarihsel olarak nasıl ortaya çıktığının, tarihin farklı dönemlerinde nasıl evrimleşerek günümüzün küresel kapitalizm koşullarında yeni biçimler aldığı ve tüm bu tarihsel gelişim ve evrimleşmenin Türkiye'de nasıl yaşandığının ortaya konması amaçlanmaktadır. Böylelikle, Ankara'da dilencilerle yapılan alan araştırması bulgularından oluşan Dördüncü Bölüm'ün kuramsal çerçevesi oluşturulacaktır. Bu son bölümde araştırma soruları ve yönteme dair açıklamalardan sonra aktarılacak olan bulgular kapsamında öncelikle sosyo-demografik veriler sunulacaktır. İzleyen kısımda çeşitli risklerin yoksullukla bileşiminin, dilenme kültürünü nasıl oluşturduğu ortaya konulacaktır. Daha sonra dilencililiğin yapısal özelliklerinden bahsedilecektir. Bu bahsi, dilencilerin sokaktaki diğer gruplarla olan ilişkileri takip etmektedir. Son olarak dilencilerin yaşam alanı olarak sınıfta ve dilenme kültürü arasındaki ilişkisellik ve dilenme kültürünün dönüşebilirliği sorgulanacaktır.